

El soroll somort de Montserrat

El monestir és, com la muntanya, un laberint de camins i passadissos, d'escales i verticalitats sobreposades. A dintre, els monjos malden per trobar un futur comú, tot i tenir diferents idees sobre les dosis correctes de religió, catalanisme i cultura.

El soroll del monestir no és el silenci sinó el batec continu de portes que obren i tanquen cel·les, passadissos, habitacions i sales i el fregadís de l'hàbit entre les cames. A les sis del matí la majoria dels monjos fa mitja hora que s'ha llevat. Es reuneixen, amb la cara somnolent, al cor superior de la basílica per cantar matines. La primera cosa que diuen en comú és: "El Senyor ha desclòs els meus llavis". Quasi setze hores després, en aquest mateix cor, tornaran a trobar-se per cloure la jornada amb l'afirmació: "Senyor, concediu-nos una nit tranquil·la i una fi benaurada". Entre l'un moment i l'altre s'aplegaran per pregar a Déu quatre vegades més. Al final del dia, per tot el santuari s'haurà repetit una infinitat de vegades la pregària: "Glòria al Pare i al Fill i a l'Esperit Sant, com era al principi, ara i sempre, pels segles dels segles. Amén".

La monotonia mecànica de la vida monacal pot crear ansietat als neòfits. Totes les hores tenen la seva funció i mai no en passen més de tres sense haver de canviar de feina. Només després de dinar i de sopar –àpats seguits en silenci, escoltant la lectura– els monjos disposen d'una mica de temps propi. La lectura de diaris i revistes, el dòmino i la conversa al voltant del claustre o en una sala, esdevenen les activitats més freqüents.

L'abat, Sebastià Barolet, el prior i el consell abacial, format per vuit monjos més –la meitat escollits per l'abat i l'altra meitat a proposta de la comunitat– vetllen pel correcte

funcionament material i espiritual dels vuitanta monjos, amb una mitjana de seixanta-cinc anys, que formen la comunitat.

Entre els passadissos de marbres vaticans que condueixen a la basílica, o en la còpia del pantocràtor de Taüll que presideix el refetor, encara s'albira l'esperit d'un temps complex, però ple, que expressà en la figura de l'abat Escararé totes les seves llums i les seves

unitat, com tot i tothom, evolucionà".

Tot i que el monestir viu una calma relativa, cansada –com si els monjos sabessin que anar a mig gas és la millor manera d'assegurar la convivència–, sobre pregàries i pastorals plana l'eterna pregunta: què vol dir ser monjo?

Fa deu anys l'abat Cassià Just deixava el càrrec per fatiga. El seu successor fou escollit malgrat les renitències que tenia a acceptar el càrrec. Avui hi ha monjos que defensen aquella elecció perquè, diuen, és un home espiritual, sincer i ple de bondat, que no té la idea de fer passar tothom per l'adreçador de la seva autoritat; "un home que sofreix els problemes, encara que, en alguns casos, trigui a resoldre'ls, per evitar de ferir ningú, per mantenir el gran respecte que sent, en tot moment, per les persones".

Trobar Déu a través dels homes, o allunyar-se'n per buscar-lo. Aquest és el dilema, antic, dels benedictins. A Montserrat viuen un equilibri. Teòricament, els monjos es formen en la línia més profundament monàstica, que alguns titllen de conservadora, però a la pràctica, la comprensió i l'antiautoritarisme que s'han imposat com a norma de convivència permeten que aquest allunyament del món es converteixi en una certa integració.

Un sector de la comunitat creu que els monjos ja tenen prou feina mirant de preservar la seva intimitat amb Déu, sense deixar d'atendre les necessitats de pelegrins i viatgers, i centren la seva reflexió

**Des de l'exterior,
la vida del
monestir sembla
severa. Des de
l'interior, el
brogit constant
resulta
aclaparador.**

ombres. Encara avui la comunitat no ha tancat el capítol de valoració sobre aquesta figura ja històrica.

El discurs oficial de la casa procura de matisar aquesta visió. El pare Joan Vinyeta, en el seu paper de cap de premsa de la comunitat, l'atribueix al fet que, per Montserrat, hi ha passat molta gent i són moltes les persones que en un moment donat de la seva vida se l'han sentit seu i "tothom té la tendència a pensar que el Montserrat bo, el Montserrat correcte, és el que ell va viure, sense entendre que la co-

a trobar un equilibri entre un santuari ja mil·lenari i un monestir que celebrarà els deu primers segles l'any 2025. Un altre grup, més reduït, enyora èpoques passades, quan el monestir era un far per a la cultura catalana i religiosa i es dol que, dels quatre centres d'estudi –gremis, segons el parlar intern–, que havien existit, només el de sagrada escriptura treballi a ple rendiment. I encara hi ha monjos més radicals. Són els que entenen la cultura i la ciència com la fórmula més adient per a practicar sincerament la fe. Per aquests darrers, Montserrat viu un moment fluix, decebedor, centrat en l'atenció al santuari i als pelegrins. Una tasca per a la qual, segons diuen, no fan falta monjos.

Ara, des de qualsevol d'aquestes tendències, hi ha una idea clara: ningú no vol el conflicte. Qui més qui menys, té el convenciment que la situació podria ser pitjor, i tot parlant-ne, entre els veterans, sorgeix el comentari d'evitar una situació com la que es produï a final dels 60, quan el tomb en l'orientació de la vida monàstica que imposà l'abat Brasó acabà creant unes tensions de resolució difícil.

Montserrat, el monestir i la muntanya, s'assemblen. L'un i l'altra són un laberint de camins i passadissos, d'escales i verticalitats sobreposades, on resulta fàcil de perdre's. Des de l'exterior, la vida del monestir sembla severa. Des de l'interior, el brogit constant resulta aclaparador. Monestir i muntanya s'han fet indistinguibles i per això, com diu el pare Guiu Camps, Montserrat és un dels monestirs menys tranquils. Amb vuitanta-quatre anys, aquesta eminència en sagrada escriptura ja s'ha acostumat a no saber mai què es trobarà l'endemà. Però, col·lectivament, aquest demà preocupa. La comunitat viu del turisme i la devoció a la Mare de Déu i ha d'assumir obres de millora que no es poden fer amb un pressupost ordinari.

Els responsables econòmics de Montserrat han encès el pilot vermell. Fan falta centenars de milions per fer a les places de davant del monestir i a l'escolania allò mateix que la Generalitat de Cata-

lunya ha pagat a la basílica: la restauració. La comunitat és conscient que Montserrat transmet una imatge d'opulència i preus elevats que no es correspon amb la realitat dels comptes del monestir. No hi ha estretors immediates. "Aquí –diu l'abat– mengem cada dia, i per tant no podem parlar de problemes econòmics immediats, però hem de trobar diners per a atendre les necessitats de futur de tot el nostre conjunt patrimonial".

La fundació Abadia de Montserrat 2025, amb el lema "El Mil·lenni que ve comença avui", és l'instrument creat per canalitzar les ajudes individuals de totes aquelles persones que, com la comunitat, estiguin convençudes del caràcter simbòlic que el monestir té per a Catalunya. A través de la Fundació, la comunitat també transmet a les empreses i a les institucions el missatge espiritual i cultural del monestir i de la muntanya.

Montserrat viu un moment fronterer, de cruïlla. Diverses generacions de monjos malden per trobar una sortida comuna al seu projecte, en què tots, respectant la discrepància, tinguin cabuda. Entre els que es formaren sota la protecció i els dictats de l'abat Escarré i els joves monjos que han estudiat a l'estranger s'estableixen con-

mitàncies que aposten per un major compromís amb la societat. "La història –afirma un d'ells– només parla dels monjos que han estat fora. Dels que s'han quedat aquí tota la vida, ningú no en diu res."

També hi ha monjos joves que combreguen amb la línia més intimista. Uns i altres resen cada dia junts. Fan d'accelerador i de fre, però tenen en comú l'hàbit benedictí. És aquest sentiment allò que porta un dels defensors del Montserrat compromès amb la cultura a afirmar: "S'acostumà a dir que aquí hi ha una línia conservadora i una línia progressista, però no ens equivoquem, qualsevol monjo de Montserrat és molt més obert que molts capellans."

Entre la psalmodia i l'oració, tancada entre murs que els uns voldrien més impenetrables i els altres fets de paper, la comunitat de Montserrat continua meditant la pregunta de com servir millor Déu. Per això l'abat Oliba els instal·la en aquesta muntanya, ara fa quasi mil anys. Si avui encara hi continuen és, potser, perquè, com diu el pare Pius Tragan, amb l'experiència de més de cinquanta anys de vida benedictina, per a ser monjo cal tenir sentit de l'humor.

Antoni Sella

Entre els monjos, hi ha els qui entenen la cultura i la ciència com la fórmula més adient per a practicar sincerament la fe. Per aquests, Montserrat viu un moment fluix, centrat en l'atenció al santuari i als pelegrins.